

Kreatívna tvorivosť

PhDr. Simona Kelčíková, PhD.

[Teoretické východiská]

1. Mýty o kreativite, bloky kreativity, prekonávanie stereotypov, postojov a bariér v myslení
2. Motivácia
3. Postoje, schopnosti, proces. Fázy tvorivého procesu
4. Tím, fázy budovania tímu
5. Riešenie problému, aplikácia kreatívnych techník
6. Praktické ukážky rôznych kreatívnych techník

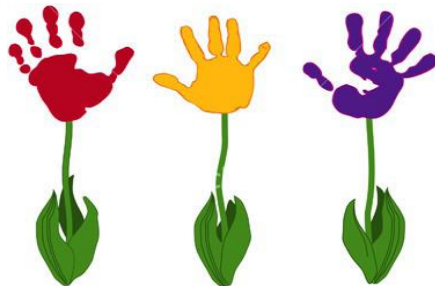
[Tvorivosť a kreativita

- Každý človek je tvorivý
- Naše zvyky, každodenný zhon, stres či predsudky našu kreativitu potláčajú
- Kreativita nie je mýtus, je to produktívne zvládanie úloh
- Tvorivosť využívame v každodennom živote pri riešení rôznych problémových situácií
- Rozvíjaním tvorivosti, rozvíjame schopnosť:
otvoriť sa novému
pozrieť sa na svet inými očami
ľahšie riešiť množstvo úloh - ako pracovných, tak aj študijných
(napr. písanie seminárnych, diplomových prác atď.)

[Zásady rozvíjania kreativity]

- Každý jednotlivec disponuje istou úrovňou kreativity (*rozdiel je len v úrovni **K***)
- **K** (*kreatívne myslenie*) sa rozvíja v činnosti (hra, učenie, práca..)
- Výchova ku **K** (kreatívnemu mysleniu) je súčasťou výchovy celej spoločnosti
- Formovanie tvorivej osobnosti (*vysokovýkonná pracovná činnosť, optimálne a progresívne sociálne správanie v spoločnosti*), vlastné sebautváranie pomocou seba výchovy a seba vzdelávania
- Zámerný rozvoj **K** – úloha rodiny, učiteľov, vychovávateľov,...

[Kreativita]

- Je aktivita, ktorá prináša dosiaľ neznáme a súčasne spoločensky hodnotné výtvory, produkty
- Špecifická činnosť, vedúca k tvorivým, novým, progresívnym a komunikovateľným produktom, čo spätne a dlhodobo formuje osobnosť človeka (*Drlíková, 1992*)
- Vytvorenie čohokoľvek nového, ale tiež v neobvyklom a novom riešení starého problému

[Rozdiel medzi inteligenciou (*I*) a *K*]

- „*K*“ je vyššia úroveň intelektových schopností človeka ako „*I*“
- V „*K*“ ide o divergentný spôsob myslenia (myslenie, ktoré sa obracia rozličnými smermi a hľadá rozličné spôsoby riešenia)
- „*K*“ sa vyznačuje originálnym procesom a originálnym produktom
- „*I*“ vyžaduje pravý opak, t.j. identickú odpoveď od všetkých, ktorý majú testovanú úlohu riešiť
- Všeobecne platí:
  - vysoká „*I*“ sa môže spájať aj s nižšou úrovňou „*K*“, ALE
  - vysoká úroveň kreatívneho myslenia sa nevyskytuje s veľmi nízkou úrovňou „*I*“

[Nadanie a rozvoj kreativity]

- *Kreativita, tvorivosť a fantázia sú jedným z kľúčových faktorov pre budúcu úspešnosť a to nie len u nadaných*
- *Nadanie je automobil, kreativita je motor a motivácia a pracovitosť je benzín na ceste k úspechu*

[Mýty a kreativita]

- jeden z mýtov o nadaných je ten, že samo nadanie stačí. **Nestačí!!!** Je vám skutočne k ničomu bez motora a benzínu v podobe tvorivosti a pracovitosti.
- Ďalší mýtus – spájanie talentu iba s inteligenciou, resp. s výškou IQ. Vysoko nadaný žiak/študent bez potrebnej tvorivosti a usilovnosti sa v živote moc neuplatní a ani IQ nad 140 to nezmení.
- Nadaní žiaci často mávajú aj veľkú fantáziu a veľký tvorivý potenciál. Platí to nielen pre oblasť umeleckú (hudba, tanec, výtvarné umenie, tvorivé písanie...), ale i pre oblasť vedy a pre oblasť rýdzo technickú.
- Nadaní nemajú radi rutinu a nudné stereotypy (*rovnaká činnosť, spôsob...*)
- Rozvoj kreativity by nemal byť iba vedľajším produktom vo výučbe, ale jedným z hlavných cieľov.
- Kreativitu a fantáziu žiaka je treba systematicky a sústavne rozvíjať, vo všetkých predmetoch.

Stratégie prostriedkov

- Majú vyvážené pôsobiť na poznávacie (kognitívne) a mimopoznávacie (nonkognitívne) funkcie, ktoré vytvárajú kreativitu osobnosti dieťaťa.
- pod kreativitou rozumieme produkciu nových hodnotných nápadov, myšlienok a riešení.
- Pod prostriedkami (rozvoja kreativity) rozumieme úroveň poznatkov, postojov, uplatňovanie verbálnej a neverbálnej komunikácie, uplatňovanie taktiky a stratégie vzťahov, utváranie atmosféry.
- materiálne prostriedky možno zahrnúť vonkajšie prostredie, veci, učebné pomôcky, knižky, video, televíziu a pod. Pod rozvojom rozumieme takú kvalitu vývinu, ktorá je vo využívaní potencií, rezervy a možnosti, ktoré vyvíjajúce sa dieťa má, ako je vonkajšie prostredie, ale i vnútorné predpoklady.

[Kreativita]

- Kreativita, ako najvyššia úroveň spoznania, je spôsobilosť vidieť veci také, aké sú, ale i poznať súvislosti, prečo je to tak.
- Výchova, ako cieľavedomé pôsobenie dospelých, by mala vychovávaného motivovať k výberu takej stratégie prostriedkov, v ktorej sa bude rešpektovať jeho miera individuality, prostredníctvom ktorej by vedel využiť slobodnú vôľu vlastnej zodpovednosti.
- Takto formovanému človeku by život a prekonávanie problémov boli najzábavnejšou školou tvorivosti.

10 spôsobov ako zničiť kreativitu

- **Kritika.** Novú myšlienku, skritizujte. Ukážte, že ste chytrejší a vypichnite jej slabé miesta. Spoľahlivo tým odradíte navrhovateľa a už vás nabudúce nebude svojimi nápadmi obťažovať. Ukážete, že nemáte záujem o nové myšlienky a zničíte kreatívneho ducha svojich ľudí/žiakov/zverencov.
- **Zákaz brainstormingu.** Brainstorming považujte za zastaralý a prekonaný. Hromadí nové myšlienky, ktoré je treba aj tak zamietnuť. Nebudete tak strácať čas.
- **Hromadenie problémov.** Najvyššie vedenie by si malo naložiť na svoje bedrá zodpovednosť za riešenie všetkých org...problémov. Strategické veci sú predsa príliš komplikované pre bežného zamestnanca. Nezapájajte zamestnancov do zložitých problémov, nehovorte im o nich a nechcete, aby prichádzali s nápadmi na riešenie.
- **Sústredenie sa na efektivitu miesto inovácie.** Sústredenie sa iba na zlepšovanie súčasného obchodného modelu. Nebudete tak strácať čas hľadaním iných systémov. Súčasný model musí byť najlepší.
- **Prepracovanie.** Zavedte kultúru tvrdej práce nadčas. Verte, že iba samotná tvrdá práca vyrieši vaše problémy. Nemusíte hľadať iné cesty k riešeniu. Uistite sa iba, že v pracovnom dni neostáva čas na učenie, zábavu, laterálne myslenie a testovanie nových iniciatív.

10 spôsobov ako zničiť kreativitu

- **Dodržiavanie plánu.** Naplánujte si všetko do detailov a neodchylujte sa od nich bez ohľadu na konkrétne súvislosti. Nezaujímajte sa o zmeny na trhu ani v preferenciách zákazníkov.
- **Potrestanie chýb.** Pokiaľ niekto vyskúša nápad, ktorý zlyhá, obviňte ho a vyžadujte odškodnenie. Odmeňujte úspech a trestajte za chyby. Zbavíte sa tak nebezpečných experimentov.
- **Chýbajúci pohľad zvonku.** Uvedomte si, že rozumiete svojej firme lepšie než ľudia zvonku. Odborní konzultanti sú iba zbytočne preplácaní a budú vám hovoriť veci, ktoré by ste aj tak odhalili sami. Riešenie nájdete iba vo vnútri firmy, keď budete pracovať tvrdšie.
- **Povyšovanie ľudí vášho typu zvnútra.** Nenechajte sa zahltiť kacírskymi nápadmi zvonku. Najlepšie je nájsť manažérov, ktorí budú pritakávať riaditeľovi a chváliť ho za jeho bystrosť a predvídavosť.
- **Šetrenie na vzdelávaní.** Talent sa nedá naučiť. Prečo teda míňať za vzdelávanie zamestnancov? Najímajte iba ľudí, ktorí sa naučia vášmu systému a nebudú experimentovať.

[Tvorivosť]

- V praktickom živote sú tvorivosť a logické myslenie oveľa dôležitejšie ako vecné znalosti alebo zbehlosť v riešení rutinných úloh.

Definícia tvorivosti v širšom zmysle:

“**Tvorivosť** – produkcia nových a hodnotných nápadov, riešení a myšlienok.” (*Zelina, Zelinová, 1994*)

- Definícia tvorivosti v užšom zmysle:

“**Tvorivosť** je proces, ktorým jedinec vyjadruje svoju základnú podstatu prostredníctvom určitej formy alebo média, takým spôsobom, ktorý v ňom vyvoláva pocit uspokojenia, proces môže vyústiť v produkt, ktorý o tejto osobe, teda o svojom pôvodcovi, niečo hovorí ostatným.” (*Bean, 1992*)

[Tvorivosť]

- Tvorivosť je teda zároveň proces aj produkt. Ak dieťa myslí tvorivo, ide o proces, ktorý sa iste nejakým spôsobom prejaví.
- Treba sa viac zamerať na proces, ktorý prebieha vo vnútri dieťaťa a nie natoľko na výsledky, ktorými sa tento proces prejaví navonok.

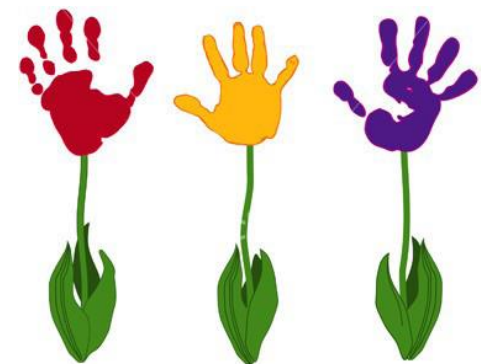
[Fázy (etapy) tvorivého procesu]

(Zelina, 1994)

- 1. **Preparácia** – prípravná fáza, v ktorej sa zbierajú potrebné informácie, údaje, poznatky, osvojujú sa stratégie riešenia problému
- 2. **Inkubácia** – latentná predstavuje fázu, v ktorej človek vedome nepracuje na predmete tvorby, nezaoberá sa činnosťami, ktoré s ňou súvisia
- 3. **Iluminácia** – “osvietenie, inšpirácia” (heuristický moment) – je to fáza objavenia nového nápadu, riešenia
- 4. **Verifikácia** – overovacia f., kritické preskúmanie, zhodnotenie nápadu, riešenia, výsledku

[Štyri východiskové poučky tvorivosti]

1. Tvorivý môže byť každý človek
2. Tvorivosť sa môže prejavíť v každej činnosti
3. Tvorivosť je cvičiteľná funkcia, dá sa rozvíjať
4. Tvorivosť je ťažká práca

Charakteristiky tvorivej osobnosti

- 1. percepčné schopnosti – vyššia senzibilita/citlivosť
- 2. intelektové charakteristiky – vysoká inteligencia a kreativita
- 3. emočné charakteristiky – emocionálna zrelosť
- 4. motivačná vyspelosť – vnútorná motivácia, motivácia výkonu, úspechu
- 5. socializácia osobnosti – komunikatívnosť, schopnosť spolupráce
- 6. hodnotová vyspelosť – zameranosť na hodnoty tvorivosti a všeľudskej morálky
- 7. životný štýl – štýl regulácie charakterizovaný heuristickým spôsobom sebarealizácie (*Zelina , 1994*)

Prvky súvisiace s kreativitou detí a prostriedky na ich optimalizáciu (Olivar):

■ 1.) Vnímovosť a zvedavosť

- duch bádania, túžba objavovať, formulácia otázok
- neustále vytváranie syntézy nových poznatkov
- zvedavosť a záujem sú predpokladom porozumenia

■ 2.) Pozorovacia schopnosť

- využiť všetky zmysly na pozorovanie objektov
- vidieť a hodnotiť veci, ktoré druhí nevidia
- vidieť chyby a potreby, všímať si, čo treba urobiť

■ 3.) Predstavivosť

- tvorivý človek má vôľu a schopnosti, aby využíval svoju predstavivosť v reálnych situáciách – robí veci iným spôsobom, ako je to obvyklé
- deti používajú hračky neobvyklým spôsobom, dokážu si poradiť v netradičných situáciách

■ 4.) Koncentrácia

- tvorivú osobnosť charakterizuje výnimočný stupeň mentálnej energie – dokáže pracovať dlho na svojom probléme
- treba naučiť dieťa byť aj samé, koncentrovať sa
- koncentrácia predpokladá sebaovládanie, byť aj motoricky v klude na určitý čas

[Prvky súvisiace s kreativitou detí a prostriedky na ich optimalizáciu (Olivar):]

■ **5.) Porozumenie**

- ide tu o určitý objav novej kvality, ktorý završuje proces vedomého hľadania
- podľa niektorých autorov k porozumeniu dochádza
  - a) náhle a nápadným spôsobom
  - b) keď vedomé myslenie je v stave odpočinku
  - c) na základe osobitnej skúsenosti
  - d) syntézou rôznych procesov myslenia, ktoré nie sú vedome prepojené
  - e) porozumenie, keď si určitú skúsenosť dám do vzťahu s problémom

■ **6.) Flexibilita**

- mobilita myslenia s cieľom zohľadniť rôzne hľadiská
  - postoj pohotovosti zmeniť spôsob riešenia, oslobodiť sa od ustálených štruktúr
  - pristupovať k problému pružne a analyzovať ho podľa konkrétnej situácie
- - schopnosť vidieť problém alebo situáciu z rôznych hľadísk

■ **7.) Objavovanie súvislostí**

- nachádzať spojenia medzi zdanlivo nesúrodými údajmi
- vnímať súvislosti medzi prvkami, či už ide o idey, veci alebo udalosti

[Prvky súvisiace s kreativitou detí a prostriedky na ich optimalizáciu (Olivar):

■ **8.) Originálnosť**

- schopnosť objavovať nové vzťahy, nachádzať nové súvislosti medzi situáciami, čím sa mení bežný pohľad na vec a vytvárajú sa nové, často originálne zostavy
- schopnosť meniť jednu vec na druhú, použiť ju na funkciu, ktorá nie je pre ňu typická zámerné hľadanie rozdielu
- originálnosť myslenia a tvorby, neobvyklé rozhodnutia, nezvyčajné odpovede, nezvyčajné riešenie problémov

■ **9.) Nezávislosť myslenia**

- tvoriví ľudia bývajú "samotáři". Intenzívne prežívajú vedomie vnútornej slobody, ktoré sa prejavuje v nezávislosti myslenia a úsudku
- tvoriví ľudia majú istý stupeň neprispôsobivosti (unkonformizmu), nezáleží im na tom, ako ich prijímajú druhí

■ **10.) Nemať strach z neznámeho**

- nebáť sa vyskúšať nové veci
- strach z neznámeho môže pochádzať z obavy, že sa dopustíme chyby

■ **11.) Prijatie konfliktu**

- tvorivé osobnosti sa nevyhnú problémom, chybám alebo konfliktom, ale považujú ich za výzvu, ktorá ich stimuluje k tvorivosti

Prvky súvisiace s kreativitou detí a prostriedky na ich optimalizáciu (Olivar):

- **12.) Vôľa a vytrvalosť**
  - konečný výsledok a účinnosť tvorivej práce si vyžaduje veľa pokusov a znášanie frustrácie
  - treba vyvrátiť mýtus, že tvorivá činnosť je len akési “ vynorenie” hotového riešenia, bez námahy
- **13.) Plynulosť myšlienok a slovného prejavu**
  - schopnosť znovu usporadúvať myšlienky – aj cez slovo, reč, môžeme zdokonaľovať svoje myslenie
- **14.) Iniciatíva**
  - je to vlastnosť alebo tendencia začínať akcie nezávisle
  - z hľadiska prosociálnosti je potrebné, aby sa tvorivosť premenila na iniciatívu s cieľom hľadať alternatívne riešenia problémov a podniknúť akcie na uspokojenie potrieb a na podporu sociálneho pokroku
- **15.) Experimentovanie**
  - tvoriví žiaci experimentujú v predmetoch a oblastiach, ktoré ich zaujímajú, inde robia väčšinou len toľko, aby prešli, urobili skúšku
  - experimentujú so známymi predmetmi, aby videli, či sa dajú použiť aj na iné, než predpokladané účely

Stratégie rozvíjania tvorivých potenciálov

- 1. Buď príkladom tvorivosti
- 2. Podporuj pochybovanie o tvrdeniach
- 3. Pripúšťaj omyly
- 4. Podporuj rozumné riskovanie
- 5. Zavádzaj tvorivý proces do vyučovania a hodnotenia
- 6. Vyzývaj druhých, aby definovali a redefinovali problémy radšej oni, než aby ste to robili za nich
- 7. Odmeňuj tvorivé nápady a výkony
- 8. Poskytuj dosť času na tvorivé myslenie
- 9. Podporuj tolerovanie viac významnosti
- 10. Upozorňuj druhých na prekážky, s ktorými sa tvoriví musia stretávať a prekonávať ich
- 11. Buď ochotný sám sa rozvíjať
- 12. Uvedomuj si význam vzťahov osoba - prostredie

[Motivácia]

- Motivácia je vnútorný stav človeka, ktorý aktivuje alebo uvádza do pohybu všetky vnútorné sily človeka, napr. pranie, túžby, úsilie a pod.
- Motivácia tak zahŕňa úsilie, vytrvalosť a ciele. Je v nej pranie človeka odvádzať výkon, ktorý môžu manažéri ohodnotiť.

[Motivácia]

- Termín **M** je odvodený od latinského movere - hýbať, pohybovať (ang. motivation, nem. Motivation)
- motivácia správania a konania sa vzťahuje na všetko to:
  - čo prežívame
  - po čom túžime
  - k čomu máme odpor
  - čo sa snažíme dosiahnuť
  - aké máme ideály a iné

[Motivácia]

- Všeobecne môžeme hovoriť, že motivácia zahŕňa odpovede na otázky:
- *„prečo sa človek správa tým, a nie iným spôsobom?“*
- *„prečo človek koná tak, a nie inak?“*
- *„prečo sa človek usiluje o to, a nie o iné?“*
- *„kam človek smeruje?“*
- *o čo sa usiluje?*
- *a prečo?“ (Ďurič, 1997, s. 182)*

Sedem motivačných faktorov podľa Pettyho (Petty, 1996, s. 42 – 49)

- 1. Veci, ktoré sa učím sa mi hodia
- 2. Vedomosti, ktoré štúdiom získam sa mi budú hodiť
- 3. Úspech pri učení mi zvyšuje sebavedomie:
  - tento motivačný faktor je najsilnejší, je hnacou silou celého učenia, preto je vhodná skupinová edukácia,
  - dať zažiť každému úspech hneď na začiatku edukácie
  - sebadôvera dodáva vytrvalosť, odhodlanie a schopnosť nijako sa nenechať odradiť príležitostným neúspechom

[Sedem motivačných faktorov podľa Pettyho]

- študenti, ktorí neboli nikdy pochválení, ani nijako pozitívne ocenení sa ocitnú v bludnom kruhu: prežijú neúspech – stretnú sa s kritikou, pociťujú osobnú nespokojnosť – klesá sebadôvera, sebavedomie, ich sebahodnotenie sa znižuje – klesá motivácia spolu s vytrvalosťou a snahou
- edukácia musí byť plánovaná, orientovaná na účastníkov, stanovené konkrétne ciele, úlohy na začiatku edukácie musia byť ľahké a krátke, až postupne sa nabaľujú náročné a ťažšie, ktoré vyžadujú viac času

[Sedem motivačných faktorov podľa Pettyho]

- 4. Keď budem mať vedomosti, vyvolá to priazeň okolia
- 5. Keď sa nebudem učiť, bude to mať pre mňa nepríjemné dôsledky
- 6. Veci, ktoré sa učím sú zaujímavé a vzbudzujú moju zvedavosť
- 7. Vyučovanie je zaujímavé

MOTIVÁCIA

príprava na aktívne osvojovanie učiva

- je prostriedkom zvyšovania efektivity učebnej činnosti edukantov
- môže vychádzať z vnútorných pohnútok – potrieb, alebo vonkajších - incentív
- pozitívna – stimulačná motivácia
- negatívna – inhibičná motivácia

[Ako vzbudiť záujem študenta?]

- Sami prejavujte záujem – buďte pre svoju činnosť nadšení
- Ukazujte, aký význam má vaša činnosť - edukácia; prinášajte do edukačného programu príklady z praxe, používajte inštruktážne filmy, hovorte o konkrétnych veciach, zaradte návštevy iných odborníkov z multidisciplinárneho tímu
- Využívajte tvorivosť
- Presviedčajte sa, či sa študent aktívne zapojil do edukácie
- Pravidelne obmieňajte aktivity študenta počas edukačnej jednotky
- Využívajte prekvapenie a neobvyklé činnosti
- Zadávajte skupine študentov súťaživé a problémové úlohy
- Dodajte svojej práci „osobný rozmer“

[Incentíva, vonkajšie motivujúce podnety]

- Proces ***M*** je podmieňovaný:
  1. aktuálnymi **impulzmi** z organizmu
  2. **zvýznamňovaním podnetov z vonku**
(niečím atraktívnym, príťažlivým, príjemným alebo nepríjemným, tým, čo je nielen spoločensky hodnotné, ale má pre človeka osobný význam).

[Incentíva]

- Vonkajšie podnety môžu jednotlivca stimulovať, ale nemusia ešte motivovať určité správanie.
- Napr. sýty človek pohybujúci sa okolo reštaurácie môže byť zaujatý vystaveným jedálnym lístkom, ale nemusí do reštaurácie vstúpiť, aby si dal niečo k jedlu.
- Je nutné rozlišovať motiváciu, resp. motívy a vonkajšie motivujúce podnety, ktoré sú niekedy označované ako **incentíva**.
- Podnety sa stávajú incentívami len vo vzťahu k nastávajúcim motiváciám, resp. motívom.
Voda je incentívom len pre smädného.

Tím, fázy budovania tímu. Niektoré využiteľné role a ich charakteristika

Rola	Charakteristika
Koordinátor	Dáva veci do širších súvislostí, objasňuje vzťahy, zhrňa znalosti, dokáže koordinovať činnosti, ktoré navzájom súvisia A tiež dokáže takéto činnosti definovať
Navigátor	Schopný hodnotiť, či sa riešenie neodchyluje od cieľov a ide správnym smerom
Ťahúň	Formuje spôsob, akým tím napne sily, dokáže vybudiť aktivitu, zameriava pozornosť na ciele.
Harmonizátor	Dokáže znižovať napätie v tíme, podporovať rozvoj dobrých vzťahov, ukludňovať spory a hľadať vhodné kompromisy.
Realizátor	Z konceptov a plánov robí praktické pracovné postupy, efektívne a systematicky vykonáva dohovorené plány.
Ukončovač	Má zmysel pre naliehavosť, nepostrádateľný pri ukončovaní A kompletizácii projektu.

[Etapy vývoja tímu]

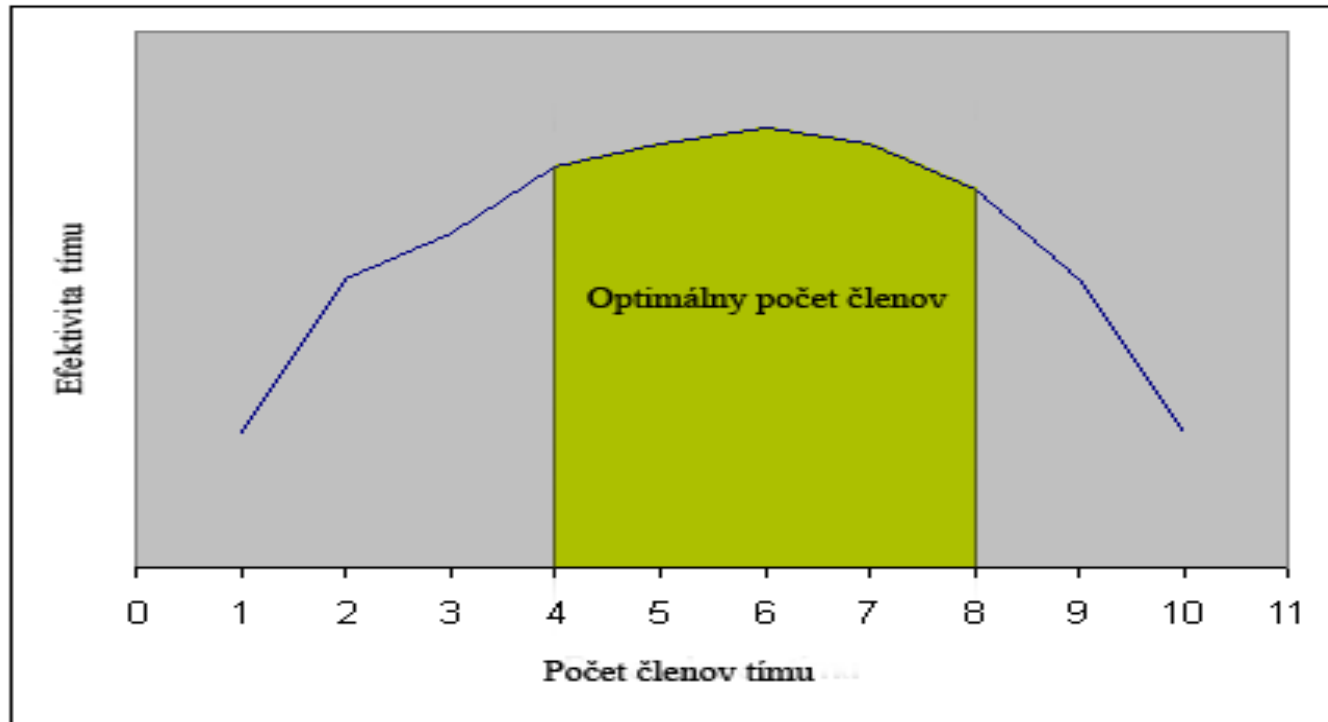
Etapa	Charakteristika
■ Formovanie	<ul style="list-style-type: none"> – identifikácia úloh a cieľov tímu – analýza úloh a možností riešenia – odhady prácnosti, rozdelenie práce – vytvorenie podtímov
■ Kryštalizácia	<ul style="list-style-type: none"> – vymedzovanie a spresňovanie jednotlivých čiastkových úloh a cieľov (a diskusie o nich) – diskusie a spory o spôsoboch riešenia – mocenské zápasy členov tímu o postavenie v tíme – formovanie podtímov podľa rozsahu prác
■ Vyjasnenie	<ul style="list-style-type: none"> – prijatie zásad riešenia, – prijatie noriem a pravidiel práce – návrh štruktúry tímu, – prijatie cieľov členmi tímu a ich súhlas, – vytváranie súdržnosti v tíme
■ Realizácia	<ul style="list-style-type: none"> – definitívne stanovovanie štruktúry tímu a podtímov – definitívne prijatie rolí, – vlastné vykonanie úloh
■ Ukončenie	<ul style="list-style-type: none"> – ukončenie úloh (často súvisí s ukončením projektu)

Niektoré využiteľné role a ich charakteristika

Rola	Charakteristika
Agresor	Závidí, deštruktívne nesúhlasí, bezohľadne útočí na kolegov v pracovných aj osobných záležitostiach.
Negativista	Cieľom je zápor za každú cenu, spochybňuje dohodnuté.
Kecal	Neustále rozpráva a zdržuje.
Vládca, diktátor	Autoritatívny, často nedodrží slovo, ohovára ostatných.

[Závislosť efektivity tímu od počtu členov]

Pri formovaní tímu je dôležité, či jednotliví členovia budú pracovať výlučne na danom projekte, alebo budú zdieľať prácu na viacerých projektoch

[Komunikácia v tíme]

- komunikácia je základom
- máme sa snažiť minimalizovať zbytočnú komunikáciu
- pri menších tímoch je bežné, že komunikuje každý s každým
- avšak pri komunikácii väčších tímoch, zvlášť ak existujú aj rôzne podtímy, nie je vhodná
- v čase “vyjasnenia” je treba zadefinovať komunikačné kanály v rámci tímu
- určiť vhodné médiá na elektronickú komunikáciu (e-mail, komunikácia v reálnom čase cez niektorú IM službu, telefón, prípadne VoIP)
- určiť časové body, kedy sa bude tím stretávať osobne
- určiť jasné pravidlá kto s kým má komunikovať a ktorí členovia sa musia zúčastňovať osobných stretnutí a aké ďalšie úlohy z toho pre nich vyplývajú (typicky ide o kľúčových členov podtímov)

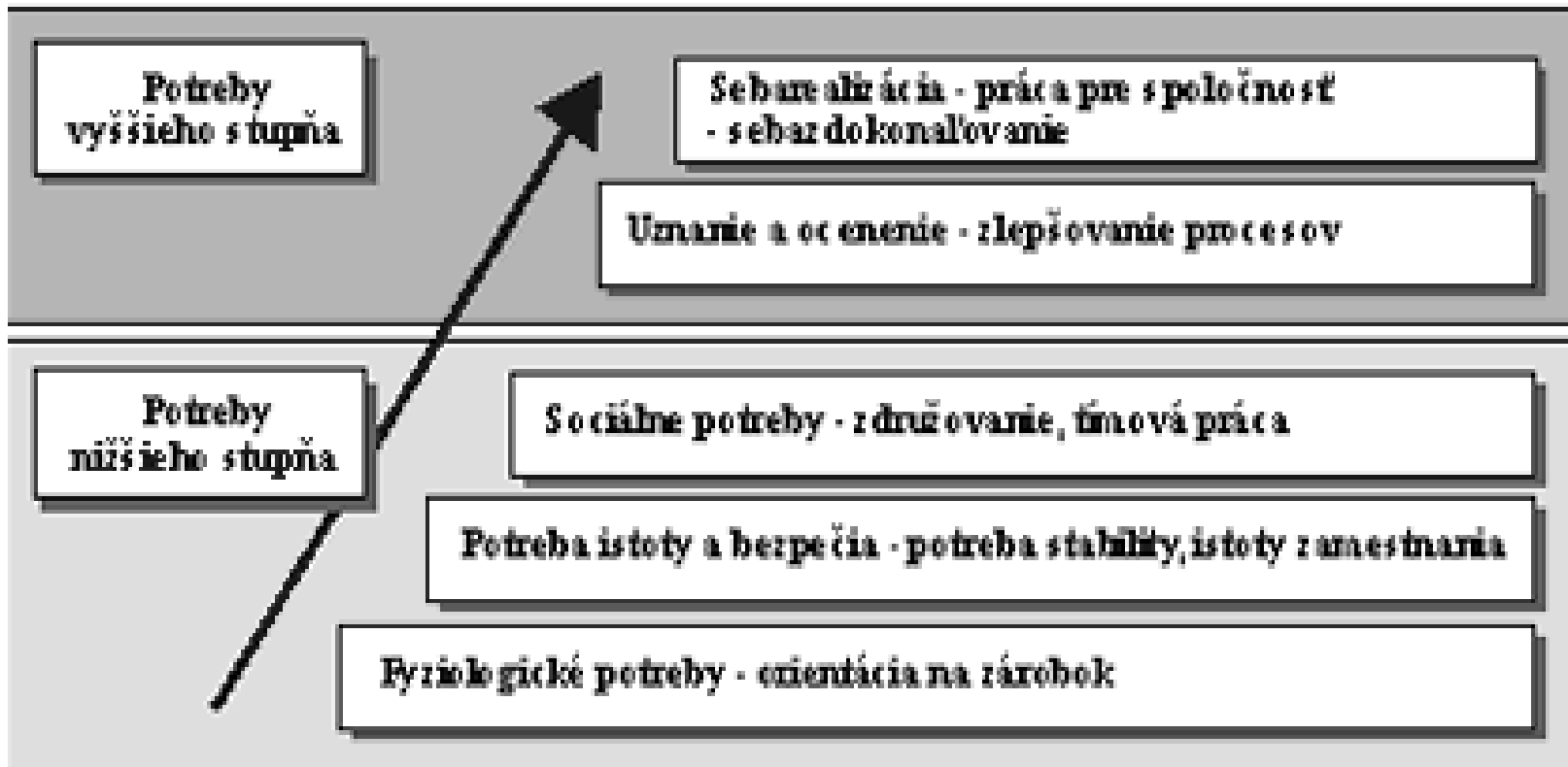

[Koordinácie tímu

- závisí od schopnosti tímu učiť sa
- závisí aj od skúseností jeho členov
- s rastúcou voľnosťou je potrebná zvýšená koordinácia
- neskúsený tím vytvára potrebu častejšej koordinácie a dosahuje stabilitu pomalšie
- Úroveň koordinácie tímu však závisí aj od iných faktorov:
  - zložitosť samotného systému

[Formy motivácie]

Maslowova hierarchia potrieb

[Motivácia v tíme]

- Motivácia pracovníkov je podstatnou mierou ovplyvnená systémom odmeňovania
- Práve spôsob odmeňovania je potrebné v rámci projektu tímovej práce prehodnotiť alebo zmeniť
- Väčšina systémov odmeňovania nemá zadanú tzv. tímovú odmenu, ktorá je základným predpokladom efektívneho fungovania každého tímu

Motivácia v tíme ako ohodnotenie

Finančné	Nefinančné
<ul style="list-style-type: none"> * Základná mzda * Bonus * Výkonová prémie * Účasť na zisku * Účasť na kapitále * Sociálne a ďalšie výhody * Systém stravovania a občerstvenia	<ul style="list-style-type: none"> * Pochvala * Informovanosť * Vzdelanie * Prenos zodpovednosti * Povýšenie * Symbolická cena (prestíž) * Pružnosť pracovnej doby * Dovolenka * Systém stravovania a občerstvenia

[Jednoduchá tvorivosť]

Pri jednoduchej tvorivosti ide o rozvoj základných tvorivých schopností dieťaťa, prostredníctvom jednoduchých úloh na tvorivosť.

■ **Triedy tvorivých úloh:**

- 1.) Doplniť nedokončené čiary
- 2.) Dokončenie príbehu
- 3.) Tvoriť symboly pre známe pojmy
- 4.) Spoločné riešenie hypotetickej situácie (čo by sa stalo, keby...)
- 5.) Lúštiť a tvoriť hádanky, vtipy
- 6.) Vymýšľať nové hry
- 7.) Vytvárať synonymá v širšom zmysle (napr. rôzne spôsoby vyjadrenia vd'aky)
- 8.) Nezvyčajné využitie známych predmetov
- 9.) Koláž, príbeh, báseň, maliarske dielo
- 10.) Vyjadriť príbeh, pojem alebo vec pomocou pantomímy, hudbu vyjadriť výtvarným prejavom

Základnou metódou rozvíjania tvorivosti

- Je tvorba tvorivých úloh.
Aby úloha mohla viesť k tvorivosti, je potrebné (podľa Zelinu):
  - a) vnášať do učenia prekvapivosť – prezentovať úkazy, ktoré nie sú v súlade s očakávaním
  - b) vyvolávať pochybnosti, nechať robiť odhady, používať intuíciu
  - c) vytvárať kognitívnu neistotu – problém, ktorý môže mať viac riešení, divergentné úlohy
  - d) zadávať náročné, na prvý pohľad takmer nezvládnuteľné úlohy, individualizovať úlohy
  - e) nastroľovať rozporné tvrdenia
  - f) dramatizovať

[Tvorivá atmosféra]

Pre tvorivú prácu a činnosť je v triede nevyhnutná TA

- **Charakteristika tvorivej atmosféry:**
  - otvorenosť, emočná blízkosť, zaujať za vec
  - oceňovanie tvorivého myslenia
  - podpora samostatnosti žiakov
  - spolupráca
  - schopnosť odovzdávať zodpovednosť
a schopnosť prijímať zodpovednosť

[Metódy rozvíjania tvorivosti]

- V rámci tvorivosti možno rozlíšiť dva typy **myslenia**:

Konvergentné - výsledkom je jedno správne riešenie danej úlohy

Divergentné - vedúce k viacerým alternatívnym riešeniam.

- Tvorivé úlohy zatiaľ tvoria asi 3% zo všetkých školských úloh. Príčinou sú stereotypy vo vyučovaní, ako aj okolnosť, že tvorivé úlohy sa ťažšie tvoria aj hodnotia. Je nepopierateľná dôležitosť konvergentného myslenia, ale treba si uvedomiť, že každý z nás je “vybavený” aj divergentným myslením. Jeho potláčanie a nahrádzanie konvergenciou vedie k potláčaniu prvkov tvorivosti vo výchovno-vzdelávacom procese.

[Princípy rozvíjania tvorivosti]

- premena konvergentných úloh na úlohy divergentné
- dôležitou podmienkou riešenia divergentných úloh je poznanie svojich zverencov, aby úlohy neboli príliš náročné
- je nevyhnutné, aby sa tvorby zúčastnili všetky deti, nielen “lídri” triedy
- V rámci skúmania kreativity nastúpili do popredia tri základné faktory vyplývajúce z divergencie. Keďže riešení by malo byť viacero, platí čím viac, tým lepšie. Tu hovoríme o tzv. fluencii, čiže množstve nápadov a riešení. Nápady by mali byť čo najrozmanitejšie (najrôznorodejšie), tento faktor je tzv. flexibilita
- Najdôležitejším z faktorov je však originalita, teda nápady, ktoré nevymyslel nik zo skupiny

[Metódy rozvíjania tvorivosti]

- 1.) metódy a techniky tvorby tvorivých, divergentných úloh (úlohy, ktoré nemajú jednoznačné riešenie)
- 2.) vyučovacie stratégie, ktoré podporujú tvorivosť a rozvíjajú ju (problémové vyučovanie, objavujúce vyučovanie)
- 3.) metódy, ktoré obsahujú úlohy na dôvtip
- 4.) metódy na rozvíjanie vnímania, senzitivity, otvorenosti k vonkajšiemu a vnútornému svetu
- 5.) metódy výcvik fantázie, imaginácie, obrazotvornosti, predstavivosti, intuície
- 6.) metódy zlepšovania fluencie, flexibility, originality pri myšlienkovej produkcii
- 7.) metódy zlepšovania tvorivého hodnotenia – výcvik rozhodovacích procesov, diskusie, polemiky, tvorivosti v komunikácii
- 8.) metódy tvorivého riešenia problémov

[Tvorivosť]

- Výchova orientovaná na konvergenciu často používa prostriedky, ktoré tvrdo postihujú divergenciu (tvorivosť)
- Konvergentné postupy upevňujú disciplínu, uľahčujú rutinný a schematický prístup k práci. Tvorivé deti sa potom v takýchto situáciách logicky javia ako nedisciplinované, málo sústredené, ako deti, ktoré všemožným spôsobom kazia poctivý rutinérsky prístup pani učiteľky. Také deti “treba” potom pokarhať, napomenúť, potrestať! Práve naopak, deťom treba každú ich tvorivú reakciu, odpoveď, výkon oceniť pochvalou. Nevyhnutné je dať im jasne najavo, že si ich tvorivosť vážime.

Pri hodnotení tvorivých úloh si všímame najmä:

- **fluenciu** – plynulosť produkcie riešení (počet navrhnutých riešení)
- **flexibilitu** – počet kvalitatívne rôznych typov riešení
- **originalitu** – schopnosť produkovať nezvyčajné a neočakávané riešenia

Aktivity na rozvoj jednoduchéj tvorivosti

■ Aktivita č. 1 – Dlhá veta

Cieľ: rozvoj verbálnej komunikácie, rozvoj tvorivosti

Účastníci: od 12 rokov (v cudzom jazyku od 15)

Čas: 30 minút

Pomôcky: žiadne

Hráči si sadnú do kruhu. Jeden z nich začne vetou, skladujúcu sa z dvoch slov, napr.: Dáša ide. Hráč vedľa neho rozšíri vetu o jedno slovo, napr.: Dáša ide pomaly. Tretí hráč pripojí opäť jedno slovo, napr.: Dáša ide veľmi pomaly.

Štvrtý hráč pridá ďalšie slovo: Dáša ide veľmi pomaly lesom. Tak postupuje hra, kým niektorého z hráčov ďalšie slovo nenapadne. Kto urobí medzitým chybu alebo nepozná nejaké pokračovanie, toho jednoducho vynecháme. Hra sa predĺži, keď dovolíme, aby hráči tvorili vedľajšie vety. Na začiatku je potrebné dohovoriť sa, či môžeme slová pridávať len na koniec vety, alebo či môžeme vkladať do vnútra, ako to urobil hráč č. 3. Bude dobré ak povolíme vkladať podstatné meno aj s predložkou (lesom = cez les). Túto aktivitu je vhodné robiť aj v cudzom jazyku.

Aktivity na rozvoj jednoduché tvorivosti

■ Aktivita č. 2 – Uhádni a opíš

Cieľ: rozvoj predstavivosti, rozvoj písomných schopností, rozvoj tvorivosti

Účastníci: od 12 rokov

Čas: 30 minút

Pomôcky: papier, pero, fotografie

Hráči sedia opäť v kruhu. Ukážeme im detaily určitých vecí (časť lampy, auta, známej osobnosti). Prvou úlohou detí je uhádnuť, čo je na fotografii. Druhá úloha spočíva v tom, že napíšu krátky príbeh o veci (osobnosti), ktorú videli na obrázku

- Napr. ak spoznám na obrázku lampu, popíšem jej príbeh o tom, ako každú noc musí stáť sama v parku.

Aktivity na rozvoj jednoduché tvorivosti

■ Aktivita č. 3 – Bábka

Cieľ: rozvoj neverbálnej komunikácie, rozvoj predstavivosti, rozvoj tvorivosti

Účastníci: od 10 rokov

Čas: max. 15 minút (jedna scénka)

Pomôcky: veľká trieda (možné prevádzať aj mimo triedu)

Časť hráčov vytvorí dvojice a zvyšok je obecenstvo. Jeden z dvojice si sadne alebo ľahne na zem a hrá “bábku”, ktorá sa sama nesmie pohybovať. Druhý z dvojice sa stane “bábkarom” (vodcom bábk) a “ťahá za motúze”, t.j. pantomimicky za hlavu, ramená, lakty, ruky, prsty, kolena, chodidlá atď. S bábkou vstáva, chodí a vykonáva ľubovoľné pohyby. Vodcovia bábok sa dohodnú na zinscenovaní určitého príslovia, bez toho, aby “bábky” a obecenstvo vedeli aké. Úlohou obecenstva je uhádnuť príslovie. Potom si môžu úlohy vymeniť. Túto aktivitu môže sprevádzať hudba a spev.

Aktivity na rozvoj jednoduché tvorivosti

■ Aktivita č. 4 – Toaletný papier

Cieľ: rozvoj fantázie, rozvoj tvorivosti

Účastníci: od 8 rokov

Čas: 15 minút (príprava)

Pomôcky: toaletný papier

Hráčov rozdelíme do skupín po 3 až 5 členov.

Každá skupina dostane k dispozícii aspoň jeden toaletný papier (podľa finančných možností školy).

Úlohou skupín je vytvoriť z neho nejaký výtvar, napr. omotať žiaka, skrčiť do tvaru gule atď.

Aktivity na rozvoj jednoduchej tvorivosti

■ Aktivita č.5 - Životopis

Čieľ: rozvoj tvorivosti

Účastníci: od 15 rokov

Čas: 20 minút

Pomôcky: papier, pero, životopis

Deti si prinesú napísaný svoj životopis

- Navzájom si ich povymieňajú. Ich úlohou je z daného životopisu utvoriť rozprávku.

Potom sa čítajú rozprávky a ostatný hádajú, či je to životopis.

[Moderné vyučovacie metódy]

- predstavujú hlavný komponent modernizácie procesuálnej stránky edukačného procesu
- sú synonymom moderných vyučovacích metód
- nový postup dosahovania vzdelávacích cieľov, iný ako bol doteraz používaný
- sústreďujú pozornosť účastníkov
- aktivizujú záujem
- umocňujú vnímanie, pozornosť, myslenie
- organizujú praktické aktivity

[Moderné vyučovacie metódy]

- overujú, či myslenie a praktické činnosti prebiehajú správne,
- edukčný proces je aktívny, aktivizujúci, väčšinu činnosti realizujú študenti/edukanti/P
- napomáhajú dotvárať a korigovať názory štud./edu/P
- stimulujú edukanta k učeniu
- vedú edukanta k dosiahnutiu vzdelávacích cieľov

[Moderné vyučovacie metódy]

- majú rýchle tempo, sú zábavné, dávajú príležitosť pre poskytovanie individuálnej podpory každému jednotlivcovi
- vedú edukanta k osobnému zapojeniu do vzdelávania

Výber modernej vyučovacej metódy

osobitosti vonkajších podmienok:

- ⇒ materiálne a priestorové vybavenie edukačnej miestnosti...(vyučovacie pomôcky, didaktická technika)
- ⇒ edukácia prebieha v demonštračných podmienkach alebo v prirodzených podmienkach...

[10 kritérií výberu vyučovacej metódy]

Adaptované a doplnené podľa Babinského: (*Obdržálek, 2000, s. 74*)

1. Zákonitosti vých.- vzdelávacieho EP procesu (uvedomelosti, názornosti, sústavnosti, primeranosti, aktivity, trvácnosti, spojenia teórie s praxou - integrácia teórie a praxe, rešpektovať medzipredmetové vzťahy)
2. Obsah učiva a konkrétne témy
3. Ciele a úlohy edukčného procesu
4. Vekové osobnostné charakteristiky edukantov (fyzické a psychické)
5. Úroveň pripravenosti edukantov
6. Charakteristika skupiny edukantov: homogénna, heterogénna, počet edukantov v skupine, prítomnosť problémových.....“

[10 kritérií výberu vyučovacej metódy]

7. Osobitosti vonkajších podmienok: materiálne a priestorové.
8. Skúsenosti edukátorov a úroveň ich teoretickej a praktickej prípravy.
9. Schopnosť zvládnuť určité metódy a prostriedky, úroveň „metodického majstrovstva“.
10. Osobnostné vlastnosti edukátora:
  - didaktická a odborná úroveň edukátora - rozhoduje o výbere vyučovacej metódy.
  - (herbartovský spôsob výučby tzv. slovné metódy - bezpečné, pohodlné pre edukátora jednoduché)

Klasifikácia moderných vyučovacích metód

Klasifikácia autorov - Pavlík, Václavík, Mojžíšek, Petlák, Obdržálek a i.

MVM rozdeľujeme podľa viacerých hľadísk:

1. podľa prameňa poznávania - aspekt didaktický
2. podľa aktivity a samostatnosti - aspekt psychologický
3. podľa myšlienkových operácií - aspekt logický
4. podľa fáz vyučovacieho procesu EP – aspekt procesuálny
  - ❑ motivačné metódy
  - ❑ expozičné metódy
  - ❑ fixačné metódy
  - ❑ diagnostické metódy

1. MOTIVÁCIA

príprava na aktívne osvojovanie učiva

- je prostriedkom zvyšovania efektivity učebnej činnosti edukantov
- môže vychádzať z vnútorných pohnútok – potrieb, alebo vonkajších - incentív
- pozitívna – stimulačná motivácia
- negatívna – inhibičná motivácia

2. EXPOZÍCIA

prvotné zoznamovanie s novým učivom

- edukantom sa sprostredkujú nové poznatky, všetky postupy osvojovania učiva pod vedením učiteľa
- osvojovanie učiva je osobitný druh poznávacieho procesu, v ktorom platia zákonitosti všeobecného procesu poznávania (od zmyslového vnímania k abstrakcii a potom k praxi), ale do popredia vystupuje aspekt riadenosti a formatívnosti
- významnú úlohu pri poznávaní majú predchádzajúce skúsenosti
- do expozičnej fázy patrí tiež vytváranie základov a východísk zručností a návykov

3. FIXÁCIA

prvotné opakovanie a upevňovanie učiva

- upevňovanie osvojených vedomostí a zručností
- najčastejšie sa realizuje formou opakovaní a cvičení
- trvácnosť vedomostí a zručností by sa mala zabezpečovať v celom priebehu procesu
- nevyhnutnosť systematickej fixácie je skutočnosťou, že učiva je veľa a osvojené učivo je stále z pamäti vytláčané novým učivo.
- prvotné opakovanie
- priebežné opakovanie
- zovšeobecňujúce opakovanie
- problémové opakovanie

4. DIAGNOSTIKA

preverovanie vedomostí, spôsobilostí, zručností, návykov

- všetky druhy diagnostikovania a to skúšanie, preverovanie, hodnotenie, známkovanie
- základné druhy diagnostikovania:
priebežné, frontálne, individuálne, skupinové, kolokviálne, testovanie
- formy diagnostikovania: ústne, písomné, grafické, pohybové, kombinované

Motivačné vyučovacie metódy

- Zmluva s vyučujúcou alebo záväzok
- Impulz
- Riziko/ alebo riskuj
- Brainstorming (búrka mozgov)
- Case study (prípadové štúdie)
- Motivačný rozhovor
- Rozprávka
- Chod' na svoje miesto
- Výmena názorov
- Televízna reklama

Expozičné vyučovacie metódy

- Výklad
- Vysvetľovanie
- Interaktívna prednáška
- Debata
- Kolotoč (carousel)
- Načúvacie tímy
- Študijný turnaj
- Snowbolling (lepenie snehovej gule)
- Synektika
- Nasadené otázky

Fixačné vyučovacie metódy

- Štruktúrny strom
- Pravda alebo klamstvo
- Poradenie na nástenke
- Mind-mapping (myšlienková mapa)
- Učebná sieť
- Morfológická schránka
- Diskusia
- Pexeso
- Trojfázová „akvariálna“ diskusia
- Reťazová reakcia
- Krížovka

Diagnostické vyučovacie metódy

- Blesková diagnostika
- Metóda „čiernej skrinky“
- Výstupný test
- Hádanie cudzích slov
- Triedenie kariet

[MVM]

- Všeobecne platí, že neexistuje jediná správna alebo univerzálna vyučovacia metóda
- V edukácii existujú vedľa seba klasické „tradičné“ vyučovacie metódy a alternatívne
- Ideálna metóda pre „každý čas“ a „každú situáciu“ neexistuje, teda metóda s veľkým M

[Hranie rolí]

- Podporiť u žiakov sebauvedomenie a prežívanie (pravdivú činnosť)
- Naučiť sa pripraviť a vymyslieť reálnu situáciu v priestore, dať jej zmysel
- Osvojiť si základy improvizovanej hry na danú tému
- Obohatiť si skúsenosti s rozvíjaním dialógu, slovným prejavom

[Metódy a formy tvorivého riešenia problémov]

- Tri zlate kľúče tvorivosti
(rozvíjanie fluencie, flexibility a originality)
- Improvizácia predpoklad tvorivého riešenia
(téma, námet, konflikt, štruktúra)
- Ako vytvoriť tvorivé prostredie, atmosféru a ako motivovať ku tvorivosti žiakov?
- Kritika a hodnotenie

Zásady K a schopnosť riešiť problémy

- Nič nie je nemožné
- Nie sú otázky, nie sú ani odpovede
- S cieľom sa dá zvládnuť aj tá najťažšia cesta
- Riešenie problémov a K sa nedá vynútiť
- Do Ríma vedie vždy viac ciest
- Odvahu nemáme k niečomu nie preto, že je to ťažké, ale pretože k tomu nemáme odvahu, je to ťažšie
- Kde by sme došli, keby všetci hovorili: „Kde by sme došli?“ a nikto by sa nešiel pozrieť, kde by sme došli, keby sme šli

Faktory riešenia problémov

- Chovanie každej osoby a teda aj každej skupiny pri riešení problémov je individuálnym, jedinečným charakteristickým znakom

Dobre štrukturovaný problém

Exaktná definícia problému

Postup riešenia

- Isté, systematické
- Skôr s diskusiami
- Riešenie je dosiahnuté
- „logické chovanie“

Výsledok je správnym riešením

Realizácia

Zle štrukturovaný problém

Približná definícia problému

Hľadanie riešenia

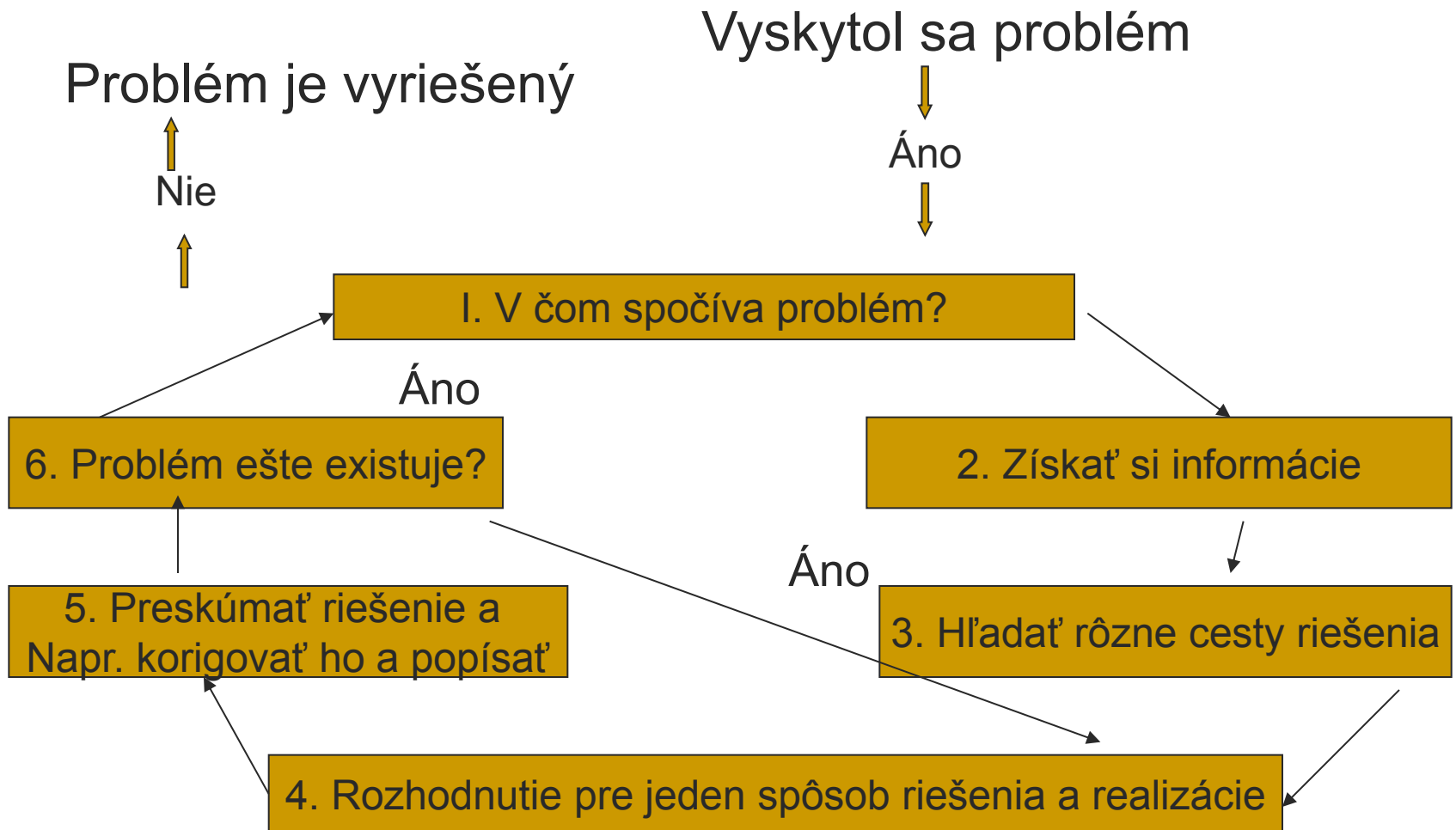
- skusmo
- Skôr intuitívne
- Výsledok je neistý
- Kreatívne chovanie

Výsledkom je niekoľko alternatív

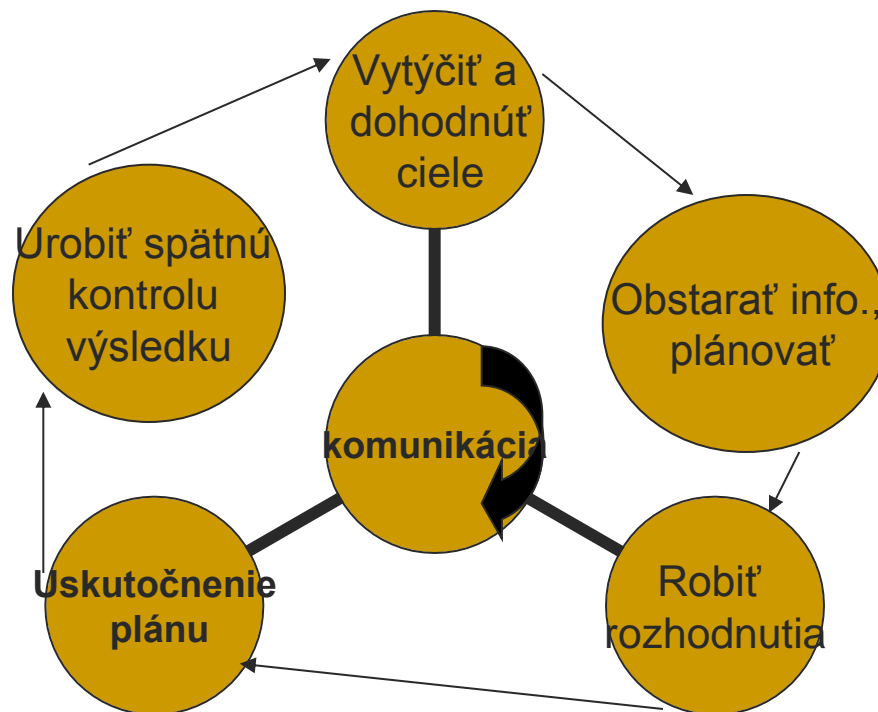
Rozhodnutie o pravdepodobne najlepšom výsledku

Realizácia

Riešenie problému ako cirkulačný proces

Charakteristické znaky rozhodovania v skupine s dobrou výkonnosťou

[Metódy podporujúce riešenie problémov]

Riešenie problému

1. Popis problému

- Prvé spozorovanie problému
- Zachytenie všetkých príčin problému – celej jeho štruktúry
- Zistenie hlavných príčin
- Podrobný popis problému

Použité metódy

- Imaginárna cesta
- Maľovanie obrazov
- Mind-mapping
- Štruktúrny strom
- Cítiť sa ako strom
- Druhy konfliktov
- Možné spôsoby chovania
- Plán akcií

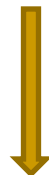
Metódy podporujúce riešenie problémov

Riešenie problému

Použité metódy

2. Popis cieľa

- Sumarizovať väčšie množstvo cieľov
- Vybrať dôležité ciele a zachytiť ich písomne

- Brainstorming
- Metóda ABC
- Učebný doprovod
- Workshop

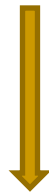
Metódy podporujúce riešenie problémov

Riešenie problému

Použité metódy

3. Hľadanie riešenia

- Zhromaždiť čo najviac návrhov riešení
- Vytvoriť skupiny podobných riešení
- Vylúčiť riešenia, ktoré nevedú k cieľu

- Morfológická schránka
- Brainpool
- Nová formulácia
- Mind-mapping
- Starý múdry muž
- Analógia
- Vzájomná pomoc
- Moje role

[Metódy podporujúce riešenie problémov]

Riešenie problému

Použité metódy

4. Hodnotenie, výber

- Vyhodnotenie všetkých variant riešenia
- Výber najlepších riešení

- Hodnotenie učenia
- Typický priebeh moderácie
- Moje hodnoty, tvoje hodnoty

[Metódy podporujúce riešenie problémov]

Riešenie problému

5. Realizácia

- Zostaviť plán realizácie
- Realizácia a kontrola

Použité metódy

- Časový management
- Vyhodnocovacia matica
- Mind-mapping
- Burza vedomostí

[Brzdíace mechanizmy]

- **Predsudky** – stereotypy (k určitému zoskupeniu, skupine, náboženstvu ...)
- **Obranné mechanizmy** (súvisia s konfliktami potrieb, ktoré vedú k frustrácii, nie je možné dosiahnuť vytúžený cieľ)
  - **Vytesňenie** – frustrovaná potreba sa vytesní, neguje, poprie
  - **Stiahnuť sa späť** – osoba sa vzdá, stiahne sa, nepokúša sa znovu dosiahnuť cieľ..
  - **Zmena v opak** – agresívny človek, ktorý si v svojom socialnom postavení nemôže dovoliť stále vybuchovať, môže byť prehnane priateľský....

[Brzdiace mechanizmy]

- **Projekcia** – jedinec svoje vlastnosti/pocity pripisuje niekomu inému (niekto neznáša nejakú osobu – projektuje na ňu svoje vlastné pocity nenávisť)
  - **Identifikácia – introjekcia** : prisvojí si vlastnosti alebo spôsoby správania iných osôb/skupín a tým neguje vlastné potreby
3. **Plané frázy** – používaním prázdnych frázy môže jednotlivec odvieť rozhovor od vlastných potrieb a problémov. Sú silnou brzdou kreativity, diferencovaných možností riešenia problémov a podporujú bezduché predsudky, stereotypy

Kreatívne techniky a ich použitie v praxi

- Používanie nových techník a princípov myslenia
- Voľná asociácia (otvoriť dvere a brány náhode, pripustiť všetky nápady, podnety ako rovnocenné..)
- Odložené hodnotenie = treba sa vyhnúť v priebehu kreatívnej fázy, ak je to možné každému intrapersonálnemu (vlastná osoba) a interpersonálnemu (voči iným) posudzovaniu nápadov (najmä neg. hodnotenie)
- Naučené vzorce myslenia – používané pri riešení problémov = pokúsiť sa vžiť vzorce myslenia „obísť“

Kreatívne metódy riešenia problémov

- Brainstorming
- Brainpool
- Nová formulácia
- Analógia
- Morfologická schránka
- Cvičenie v schopnosti riešiť problémy a ku kreativite
- Maľovanie obrázkov
- Štruktúrny strom
- Poklad
- Rozrezaný štvorec
- Brzdíace mechanizmy

Kreatívne metódy riešenia problémov

- Pracovné miesto
- Hra
- Stavba mostu
- Hrad
- Möbiusova páska
- Odcudzené koláže
- Obrazy ako materiál na obrazy
- Kreslenie masiek
- Monochromná koláž
- Cítiť sa ako strom
- Pohľadnice
- Maľovací stroj

[Literatúra]

- Drlíková, E. et al. 1992. Učiteľská psychológia. Bratislava. SP nakladateľstvo, 1992. 374 s. ISBN 80-08-00433-9.
- ĎURIČ, L. et al. 1997. Pedagogická psychológia. Bratislava : SPN, 1997. 464 s. ISBN 8008024984.
- Funnell, M. M. et al. (1991) Empowerment: An idea whose time has come in diabetes education,. In *Diabetes Educator*, 17, s. 37 – 41.
- HUDEČEK, J. 1986. Hodnotové orientace v motivační sféře osobnosti. In *Rozpravy československé akademie věd*, roč. 96, č. 1, s. 13– 15. ISSN 0069-2298.
- LINHART, J. *Základy psychologie učení*. Praha: SPN, 1982. 249 s.
- MARUŠINCOVÁ, E., KOLLÁRIK, K. 2003. Učebná motivácia žiakov gymnázií s rôznou dĺžkou štúdia. In *Pedagogická revue*, roč. 55, č. 4, s. 368-377. ISSN 1335-1982.
- MASLOW, A.H. 2000. *Ku psychológii bytia*. Modra : Persona, 2000. 223 s. ISBN 80-9679-80-4-9.

[Literatúra]

- NAKONEČNÝ, M. 1996. *Motivace lidského chování*. Praha : Academia, 1996. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
- NAKONEČNÝ, M. 1997a. *Psychologie osobnosti*. 2. vyd. Praha : Academia, 1997. 336 s. ISBN 80-200-0628-1.
- NAKONEČNÝ, M. 1997b. *Encyklopedie všeobecné psychologie*. Praha : Academia, 1997. 437 s.
- PETLÁK, E. 1997. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : Iris, 1997. s. 112 – 115. ISBN 80-88778-49-2.
- PETTY, G. 1996. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996. 380 s. ISBN 80-7178-070-7.
- ŠVEC, Š. et al. 1998. *Metodológia vied o výchove*. Bratislava : Iris, 1998. 303 s. ISBN 80-88778-73-5.